

Šajā numurā speciālais pielikums «Eiropa — mūsu mājas» Nr. 3

Finansē Eiropas Komisijas Mazā programma PHARE — 2004

Kopsoli

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2004. gada maijs

www.lns.lv

Nr. 13/14 (859/860)

Isziņas

Uzvaras konkursos

Valsts Kultūrkapitāla fonda konkursos LNS guvis finansējumu diviem projektiem.

Viens no tiem teātra mākslas nozares mērķprogrammu konkursā «Amatierteātris» — KC «Rītausma» projekts «Komēdija klusumā».

Otrs finansējums piešķirts pētījuma veikšanai par Latvijas nedzirdīgo kultūras vēsturi no 1920. gada līdz mūsdienām. Iecerēts izdot grāmatu.

Ziemeļvalstu Padome atbalstījusi iecerī par vasaras nometni jauniešu deju kolektīvam.

Vasaras nometne vecākiem

Rīgas skola sadarbībā ar Zviedrijas Pestīšanas armiju organizē vasaras nometni dzirdīgo ģimenēm, kurās ir nedzirdīgie Rīgas skolas audzēkņi.

Iecerēts, ka tajās dzirdīgiem vecākiem, brāļiem, māsām utt. tiks mācīta zīmju valoda, bus nodarbinātas nedzirdīgo bērnu audzināšanas jautājumos. Mērķis — stiprināt saikni starp nedzirdīgo bērnu un dzirdīgiem ģimenes locekļiem, jo novērojumi liecina, ka šādās «jauktās» ģimenēs bieži tā ir problēma.

Ugunsnelaimes

Maijā vairākas ugunsnelaimes piemeklējušas LNS nekustamos īpašumus.

Ātri izdevās novērst ugunsgrēka izvēršanos kādā no kultūras centra «Rītausma» telpām, ko izraisīja līdz galam ne-

nodzēsts, papīrkurvī iemests izsmēķis. Vaininieks pats pieaicās un posta skarto telpu arī izremontējis.

Lielāki postījumi skāruši Daugavpils kluba ēku. Tur viens pēc otra notikuši 2 ugunsgrēki. Vispirms izdegusi skatītāju zāle, arī mēbeles un pat LNS pašdarbības festivālam sagatavotie tērpi. Pēc dažām dienām izdega arī I stāvs, kur izvietojās nomnieki — naktsklubs. Ir aizdomas par ļaunprātībām. Lietas apstākļus izmeklē policija.

Izlaidumi šogad

Skolu izlaidumi šogad notiek ātrāk nekā citus gadus: Rīgas skolā 5. jūnijā, pēc nedēļas — arī Valmieras skolā.

Šīs skolas beidz pie 30 jauniešu. Par šiem un citiem izlaidumiem nākamajos numuros.

Teātra mākslas festivāls

Starptautisks Eiropas nedzirdīgo kultūras festivāls šogad maijā notika Zviedrijas galvaspilsētā Stokholmā. Tā ietvaros seminārs nedzirdīgo profesionālo aktieru, mākslinieku utt. pārstāvjiem, trupu vadītājiem, kā arī iespēja daudzu izrāžu vērošanai. Šajā pasākumā piedalījās melogrupas «Alias» vadītāja Inese Immure.

Projektu prezentācija

ES Phare Mazo projektu programmas — 2004 finansēto vidū šogad arī laikraksta «Kopsoli» projekts — «Sadzirdēt Eiropu arī klusumā».

14. maijā notika visu ES atbalstīto 14 projektu prezentācija Eiropas Informācijas biroja

Eiropas komisijas vadītāja A. Rasbaša klātbūtnē.

«KS» pārstāvēja galvenā redaktore. Bija vēl viena iespēja plašāku sabiedrību informēt par nedzirdīgo cilvēku īpašām vajadzībām informācijas un komunikāciju jomā.

Projekta realizācija jau sākusies. Reizi mēnesī laikrakstā «Kopsoli» jūs varat lasīt speciālo pielikumu «Eiropa — mūsu mājas», iepazīt tāda paša nosaukuma LNS mājaslapā ievietotos materiālus: www.lns.lv. Tie, kuriem mājās nav datoru, var izmantot publisko datoru RH centrā, kā arī saņemt konsultācijas Interneta izmantošanā.

Visās reģionu biedrībās jau notikuši dispuṭi par minēto tēmu.

Uz festivālu!

Katru gadu arvien vairāk pašdarbnieku vēlas piedalīties tradicionālajā pašdarbnieku festivālā. Arī šogad uz Kuldīgu dosies visu biedrību deļotāji, melodeklamētāji u.c. izpildītāji — kopskaitā 140 (ieskaitot vadītājus).

Boz tam piedalās Raiņa skolas, grupas «Alias», Alsviķu koleģijas pašdarbnieki. Koncerts notiks Kuldīgas Kultūras centrā, kurā ap 500 skatītāju vietu. Pēc tam saviesīgs atpūtas vakars brīvā dabā netālajā Vārmes pagastā. Festivāla atbildīgā organizatore LNS viceprezidente Maruta Piterniece, bet saimniece — Kuldīgas biedrības vadītāja Laima Karlštrēma.

Visi skatītāji mīļi aicināti šajā LNS pašdarbnieku svētku dienā. Izmantojiet iespēju būt kopā ar viņiem un citiem biedriem no visas Latvijas! ♦

Šajā numurā

• **1. lpp. Īsas ziņas par dažādiem notikumiem:** finansējumi projektiem, festivāli, izlaidumi u. c.

• **2. lpp. Daudz skaistu notikumu Rīgas skolā vēl pirms izlaiduma.**

• **3. lpp. Nedzirdīgie darba tirgū:** subsidētās darbavietas — tas ir labi, bet ko tālāk? Stāsta tie, kas strādā.

• **4. lpp. Nedzirdīgie pasaulē:** kā klājas likteņbiedriem Austrumu virzienā — Tatjanas Osetrovas un Māras Bārzdiņas sarūpētajos materiālos.

• **5. — 7. lpp. Speciālais pielikums «Eiropa — mūsu mājas»:** viedokļi par Latviju Eiropā, savām cerībām un nodomiem — «KS» lasītāji Latvijas reģionos. Eirodispuṭi biedrībās. Latvija pēc 1. maija — pārmaiņas, kas jāzina. 12. jūnijā — vēlēsim Eiroparlamentu.

• **8. lpp. Viņi ir nedzirdīgi.** Šajā lappusē par cilvēkiem, kas spējuši saņiegt daudz, par spīti grūtībām.

• **9. lpp. Sporta dzīve — mūsu sportisti tepat Latvijā un ārzemēs.**

• **10. lpp. Integrācija darbībā:** savās pārdomās dalās «KS» lasītāji.

Skolu dzīve

«Atver sirdi katram»

16. maijā Rīgas skolas audzēkņi piedalījās Latvijas Koncertdirekcijas organizētajā Senās mūzikas festivāla noslēguma koncertā Cēsis «Svētki pilī», kura ietvaros senās mūzikas pavadījumā notika bērnu pašdarināto tērpu skate «Balles pilī». Skatē piedalījās audzēkņi no 15 speciālajām skolām.

Tērpus vērtēja kompetenta žūrija — Burda Rīga direktore Gunta Brūmane, modes mākslinieki Dāvids un Sonita Pāvuliņa, Bauskas pils muzeja speciāliste Taiga Ska-

ne un Latvijas Koncertdirekcijas direktors Uldis Lipskis. Katram skates dalībniekam tika sarūpēta jaukas balva.

nei un Ingunai Pogai. ♦

Pirmā ieskaite

Otrdien 18. maijā mūsu 12.klašu skolēni kārtoja pirmo nopietno ieskaiti datorzinībās.

Ieskaite bija sarežģīta. Lai to sekmīgi nokārtotu, nepietika tikai ar labām praktiskām darba iemaņām, strādājot ar datoru.

Skolēni uzdevumus saņēma rakstiski, tāpēc bija nepieciešamas arī labas vai apmierinošas latviešu valodas rakstiskās

formas zināšanas. Ieskaiti nokārtoja visi 14 skolēni. Teicamu vērtējumu saņēma Juris Grundulis un Valdis Voitkevičs.

Pēdējais zvans

Piektdien Rīgas Nedzirdīgo bērnu skolā abu divpadsmito klašu absolventiem skanēja pēdējais zvans.

Šogad Rīgas skolu beidz 14 skolēni. Klašu audzinātājas Veronika Dzalbe un Lilīta Mirķe, internāta skolotājas — Ilze Sala un Inguna Poga.

KC «Rītausma»

✓ Jūlijā un augustā pārrunas un informācijas notiks **katru trešdienu pl.16**. Papildu informācija par pasākumiem tiks izziņota atsevišķi. Sekojiet afišām!!!

Ievēribai!

Informēju, ka eju atvaļinājumā no 5. jūlija, bet katru trešdienu no pl. 11 līdz 15 būšu Rīgas biedrības telpās Elviras ielā 19, 1. kabinetā. Nāciet droši! Patīkamu vasaru un mīlu sauli mums visiem!!!

Sociālās palīdzības organizatore JAUTRĪTE GROMA

Eksāmens amatu mācībā

Katru gadu 12. klašu absolventi kārto eksāmenu amatu mācībā — šūšanā, aušanā vai galdniecībā.

Eksāmenā skolēniem jāatbild uz biļetēs uzdotajiem teorijas jautājumiem un jāpastāsta par savu paraugdarbu.

Attēlā 12. klases skolēni pašdarinātos tērpos: Valdis Voitkevičs kā paraugdarbu uzšūva sev uzvalku. Zane Tetere — greznu blūzi un bikses. Liāna Virtīga — balles kleitu. Skolotāja Raita Stepāne.

Eksāmens notika 25.maijā.

Dzintara Stepāna teksti un foto.

Līdzjūtība

Viss satinies kamolā ciešā,
Kur katrai dienai mezgls ir siets.
Tā pavediens risis no dienas dienā,
Līdz mūžības sliekšnis sniegts.
Pa mūžības taku aizgājusi mūsu ilggadējā
biedre Mirdza Krasnovska (1925 — 2004).

Kuldīgas RB

Nedzirdīgie darba tirgū

«Darbs man reizē ir arī vaļasprieks...»

Ize Kopmane

— tā saka automehāniķis rīdzinieks Raitis Ozols. Mēdz teikt arī, ka tie ir laimīgi cilvēki, kuri savu darbu dara aizrautīgi, no sirds, nešķirojot darbu un brīvo laiku. Kā ir īstenībā?

□ Kā tu nonāci līdz autolietām?

Jau pavisam mazs puika būdams, ķēros pie stūres tēva automašīnai. Skolas gados lasīju visas man pieejamās grāmatas, žurnālus par automašīnām. Pētīju, salīdzināju fotoattēlus, mēģināju izprast shēmas, zīmējumus, tabulas. Rakos tēva automašīnas motorā.

Skolu beidzot, man bija skaidrs tālākais dzīves ceļš — tikai pie auto, tikai ar to kopā.

□ Vai savu amatu mācījies kādā skolā?

Tikai pašmācība un darbs pie laba meistara. Valtam paldies, ka man visu izskaidroja, iemācīja to, ko pats pārzināja. Trīs gadi kopā ar viņu — tā bija labākā skola, pamats tālākam darbam.

□ Un tad tu nolēmi strādāt patstāvīgi un dibināt savu firmu?

Jā, iekārtoju nelielu servisa darbnīcu Elvīras ielā, Rīgas MRU teritorijā.

Strādāju privāti kādus septiņus gadus,

tad nodibināju savu firmu «Auto RO».

Diemžēl Latvijas nodokļu politika nav labvēlīga mazajiem uzņēmējiem, tāpēc firmas darbība bija apgrūtināta jau no paša sākuma.

□ Vai pasūtījumu skaits ir pietiekams?

Mēs esam tikai divi darba darītāji — es un mans palīgs Jānis Lipšāns, kuru esmu apmācījis dažādos darbos.

Darba pietiek, bet šajā nozarē viss atkarīgs no klientiem. Reizēm dienā atbrauc viens, reizēm saskrien četri pieci, un katrai automašīnai ir sava vaina, savs laiks vajadzīgs.

□ Kā tu sameklē klientus vai — viņi tevi?

Drīzāk gan viņi paši mani meklē. Cits citam pateicis, ieteicis... Apkārtnes iedzīvotāji, MRU autostāvvietas nomnieki u. c. Tik dažādi viņi ir! Daži savu auto uzpasē un lolo, pie mazākās vainītes tūlīt klāt. Citi nodzen vāgi līdz pēdējam — pa bedrēm,

subsidētā darbavietā. Kā tur klājas? Par to šī saruna!

Darbs dārzniecībā

Kuldīdznieces Gunta Jurševska, Inga Ose un Sarmīte Bergmane bija vienas no pirmajām, kas pagājušajā gadā pasteidzās izmantot šādu iespēju pastrādāt. Viņas pieņēma darbā privātā dārzniecībā.

Darbs tur nav viegls, bet viņas nesūdzas, tikai žēl, ka nu jau beidzas. Sastādīja, sapīķēja, paudzēja lielākus puķu dēstus, bet 1. jūnijā — beidzas līgums. Gunta (attēlā) saka paldies par to pašu, ka atļāva strādāt pat vienu mēnesi ilgāk, un tas nozīmē — varēs cerēt uz bezdarbnieka pabalstu vēl 9 mēnešus. Varēšu

dubļiem, neceljiem. Un tad nu meklē kādu, lai dara, ko var, lai saved kārtībā.

□ Darbi tāpat dažādi, bet ko tu dari vislabprātāk?

Motors, ritošā daļa, tādas pamatīgākas lietas man patiek. Sīkie remontu — durvju slēdzenes, izpūtēji, skrūvītes — nav priekš manis. Fiziski neciešu volgas — skaitās smalka mašīna, bet motors tik bezjēdzīgs, ka ne saprast.

□ Vai dzirdes trūkums netraucē veikt autodiagnostiku?

Es automašīnu izjūtu pēc vibrācijām — zinu, ko katra mazākā trīsa nozīmē. Šad tad drošības pēc pieaicinu arī kādu dzirdīgu cilvēku talkā.

□ Vai nav bijusi vēlme pastrādāt ārzemēs?

Esmu domājis par to, ka nebūtu slikti tur papildināt zināšanas, pilnveidot amatprasmī. Bet mani attur bailes pazaudēt man uzticīgos klientus. Nu, pastrādāšu kādu gadu ārpus Latvijas un, kad atgriezīšos viss būs jāsāk no gala, tukšā vietā. Konkurence ir nežēlīga un ļoti ātri var izkrist no aprītes.

□ Ar kādu auto tu pats brauc?

Dažādas esmu izmēģinājis — sākot no vaboliņas, žiguļa, moskviča. Bija mazda, tagad Opel Omega. Laba, ērta mašīna.

□ Ko tu dari brīvā laikā?

Nedaudz pasportoju, vadu autoklubu. Iznāk, ka darbs man reizē ir arī vaļasprieks. Neko citu dzīvē nevēlos darīt, jūtu, ka savu vietu esmu atradis un pie autolietām palikšu. ♦

rušināties pa savu dārzu, viņa teic, jo līdz šim tam neatlika laika.

Gunta un Inga paspējušas arī piedalīties klubā notiekošajos mēģinājumos deju grupā, gatavojoties pašdarbnieku festivālam.

Inga (attēlā) ir apņēmusies meklēt darbu citur, bet ārzemēs gan negribētu strādāt. Abas jaunās sievietes ir pārliecinātas: ja mums visiem, kas vēlas strādāt, būtu darbs, mēs

labi dzīvotu tepat Latvijā.

«Bet kam lai tic, uz ko lai pašļaujas?» jautā Gunta. «Balsoju par Jauno laiku, bet tas aizgāja, tā īsti nemaz nesācies... Balsoju arī par Eiropas Savienību, bet cenas tā aug. Kad beidzot dzīve nokārtosies?» ♦

Valsts apmaksātā darbavietā

«KS» jau rakstīja par vairākiem nedzirdīgiem cilvēkiem, kuri strādā valsts apmaksātās (subsidētās) darbavietās. Ir labi, ka mūsu cilvēki izmanto šo iespēju kaut vai 10 mēnešus pastrādāt — gan no mājas četrām sienām tiek laukā kolektīvā, sabiedrībā, gan arī maciņš papildinās ar ik uz soļa vajadzīgajiem latīņiem un, kas zina, ja labi strādās un palaimēsies, varēs šajā vietā darbu turpināt...

Vēl atgādinājums tikai, ka ne tikai šogad, bet arī nākamgad šāda iespēja strādāt būs vēl daudziem invalīdiem. Vajag stāties uzskaitē kā bezdarbniekam savā Valsts nodarbinātības dienestā (aģentūrā) un regulāri interesēties par iespējām iekārtoties

Nedzirdīgie pasaulē

Ar skatu Austrumu virzienā

Šogad Maskavā notika PNF Austrumeiropas un Vidusāzijas reģionālās organizācijas apspriede par darbu periodā no 1995. gada.

Par šī reģiona direktoru tika ievēlēts Krievijas NB prezidents V. Korabļinovs. Pēc tam V. Smaļcers (abi miruši), no 2003. gada — V. Ruhļedevs. Šīs vadītāju maiņas stipri bremsējušas darbu, kurš faktiski tā īsti nemaz nebija sācies un viss gūlās tikai uz Krievijas NB pleciem.

Apspriedes mērķis — atjaunot darbu un likt pamatu kopīgai visu iesaistīto organizāciju rīcībai. Klāt bija arī Pasaulē nedzirdīgo federācijas (PNF) prezidents M. Jokinens. Savā uzrunā viņš izteica cerību, ka kāds no tuvākajiem pasaules nedzirdīgo kongresiem varētu notikt Maskavā, ja Austrumeiropas reģiona organizācijas spēš saliedēties un attīstīties.

Apspriedes dalībnieki prezentēja savas organizācijas, uzsverot problēmas un palīdzību, ko gaida no PNF. Īsumā par katru!

KAZAHSTĀNĀ — uzlabojas valsts ekonomiskā situācija, līdz ar to arī invalīdu dzīves apstākļi. Ieviesti nodokļu atvieglojumi uzņēmumos, kuri nodarbina invalīdus. Top jauns sociālās aizsardzības likums, kurā paredzēta zīmju valodas lietošana speciālajās nedzirdīgo skolās. TV ir katras dienas ziņas un iknedēļas raidījums invalīdiem — abi zīmju valodā. Ir sava nedzirdīgo mākslinieku asociācija.

Alma Atā noticis starptautisks deju festivāls, kā arī sporta sacensības šādā mērogā.

Galvenā problēma — nedzirdīgo vīriešu bezdarbs, jo biedrības uzņēmumos strādā lielākoties sievietes.

MOLDĀVIJA — biedrība trīs gadus cīnās ar valsti par saviem nekustamajiem īpašumiem, arī centrālo ēku Kišiņevā. Uzņēmumu peļņa spēj nodrošināt tikai 1/3 no darbībai nepieciešamiem līdzekļiem, tāpēc jāmeklē citi avoti — īpašumu iznomāšana, sponsori.

Problēma — valstī ieviesta divvalodība, līdztekus krievu valodai arī moldāvu. Bet, lai bērniem mācītu zīmju valodā, jāaicina speciālisti no Maskavas, Ukrainas u. c. Pašiem savu, moldāvu valodā runājošu nav.

GRUZIJA — sarežģītā politiskā situācija valstī novārtā atstājusi invalīdus. Biedrības uzņēmumi izputējuši, nav arī nekādu atlaizu citiem, kuri gribētu nodarbināt inva-

līdus. Tāpēc visi nedzirdīgie ir bez darba.

BALKTRIEVIJA — pēdējos gados valsts vairs nesniedz nekādu atbalstu biedrībai, bet pagaidām tā kaut kā iztiek ar saviem niecīgajiem līdzekļiem no MRU ražošanas. «Nebūs uzņēmumu, nebūs biedrības,» atzīst baltkrievi, tāpēc meklē iespējas saglabāt un attīstīt ražošanu.

Izdevies radīt vienotu valsts sistēmu surdotulkojumu jomā, pārņemot Krievijas pieredzi.

Vērtīgas atziņas nedzirdīgo izglītības jomā devusi starptautiskā konference Kijevā. Notikuši 4 starptautiskie mākslas festivāli, ko finansē pati biedrība.

Šeit PNF prezidents atzīmēja, ka darbojas PNF Starptautiskā marketinga un biznesa komisija, kas konsultē, dibina sakarus utt. ražošanas jomās.

TADŽIKISTĀNA — biedrība spējīga pati finansiāli nodrošināt savu darbību. Nedzirdīgo apstākļi pēdējos 5 gados uzlabojies, jo sekmīgi strādā visi 5 uzņēmumi, nodrošinot kultūras un sporta iestāžu uzturēšanu. Nodibināts arī savs pētījumu centrs ražošanas attīstības veicināšanai.

UKRAINA — atdzīvināja apspriedes gaitu ar paziņojumu, ka nedzirdīgās ukraiņu skaistules gūst panākumus dažādos skaistuma konkursos. Notikuši arī 4 starptautiski nedzirdīgo karikatūristu konkursi, pieaicinot diplomātus no dažādām valstīm — lai skatās un brīnās, ko spēj nedzirdīgie!

ARMĒNIJA — emocionāli raksturoja katastrofālo invalīdu stāvokli šajā zemē, lūdzot kādu palīdzību no PNF. (Vēlāk apspriedes dalībnieki nosūtīja kopīgu aicinājumu Armēnijas valsts prezidentam uzlabot invalīdu situāciju.)

BULGĀRIJA — šai Nedzirdīgo savienībai aprit 70 gadi un visumā tā darbojas sekmīgi, kā uzsvēra tās prezidents V. Panevs, kuram arī vienlaicīgi aprit 70 gadi. Trīsdesmit no tiem viņš ir savas savienības priekšgalā!

Ukraina sadarbojas ar Kanādu

Māra Bārdziņa

1999. gadā Rietumkanādas Nedzirdīgo studiju centra direktors, Albertas universitātes psiholoģijas katedras profesors Mihoels Roda viesojās Ļvovas 35. bērnudārzā bērniem ar dzirdes traucējumiem.

KRIEVIJA — noslēdza šo pārskatu virkni ar atklātu atziņas, cik lielas grūtības patlaban pārdzīvo Viskrievijas biedrība. Arī tai galvenā rūpe — kā nodrošināt savu pašu finansējumu, jo uz valsti maz cerību. Nesen savienības pārstāvji bijuši ASV, kur ar kādu amerikāņu kompāniju pārrunājuši iespējas uz līzingu iepirkt jaunas iekārtas nedzirdīgo uzņēmumiem.

□ □ □

Par PNF Austrumeiropas un Vidusāzijas reģiona sekretariāta direktoru atkal ievēlēja Ruhļedevu.

Apspriedi ar klātbūtni pagodināja arī Krievijas prezidenta V. Putina administrācijas pārstāvis. Viņš informēja par pasākumiem valstī invalīdu stāvokļa uzlabošanai. Viņu ilgi izjautāja visi klātesošie, kas beigās secināja: Krievijā nedzirdīgajiem tomēr klājas labāk nekā citās klātesošās valstīs.

Krievija drīzumā varot kļūt arī par «31. valsti pasaulē, kurā oficiāli tiek atzīta zīmju valoda kā tās nedzirdīgo pilsoņu valoda».

Somijas Nedzirdīgo asociācija Aizkaukāza valstīs — Gruzijā, Azerbaidžānā, Armēnijā — pašlaik realizē savu projektu par zīmju valodas plašāku ieviešanu un pilnveidošanu. Tās koordinatore A. Komarova informēja, ka tiek gatavotas nacionālās zīmju valodas vārdnīcas un notiks ZV kursi visiem interesentiem.

NOSLĒGUMĀ — PNF prezidents informēja, kā veicas darbs pārējos 6 reģionālajos sekretariātos (Arābu, Āzijas — Klusā okeāna, Centrālamerikas un Karību baseina, Centrāleiropas, Dienvidamerikas, D — A Āzijas). Visiem ir finansiālas grūtības, tāpēc strādā tikai savu iespēju robežās. Organizē konferences zīmju valodas, sieviešu tiesību, līderu sagatavošanas u. c. jautājumos. Citviet vispār nenotiek nekas.

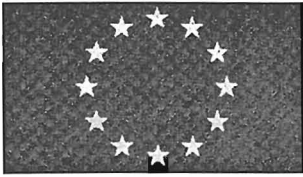
Apspriede nolēma aktivizēt darbu: veidot savu Interneta mājaslapu, speciālu informatīvo izdevumu krievu un angļu valodā, savās valstīs vēl vairāk strādāt ar valdību un starptautiskiem fondiem naudas nodrošināšanai. ♦

Internetā materiālus sameklēja T. Osetrova

Tur profesors ievēroja mazo Kristīni, kura vientuļi sēdēja malīnā un, turoties pie rokas audzinātājai, vēroja rotaļājosies citus bērnus. Profesors ieinteresējās par šo meitenīti, kurai blakus dzirdes problēmai bija vēl otra — pavājināta redze. M. Roda šajā bērnudārzā veica pētījumu par darbu ar nedzirdīgiem bērniem un sniedza savus ieteikumus, kādus pārkārtojumus nepieciešams izdarīt šeit. Arī tieši attiecībā uz mazās meitenītes situāciju.

Gadu vēlāk viņš vēlreiz ieradās šajā bērnudārzā, un aina bija mainījusies —

Nobeigums 8. lpp.

Manas domas

Ramona
Mažeika,
strādā apvie-
nībā «Daiļra-
de», Pļaviņās

Šobrīd man ir darbs, arī tas labi. Jāstrādā, jānopelna iztika, jāaudzina bērns. Bet tas ir tāds maizes darbs. Man tuvāka rokdarbniecība — patik izšūt, adīt, tamborēt utt. Nezinu, vai nākotnē spēšu mainīt kaut ko savā dzīvē, vai iestāšanās ES kaut kā būtiski ietekmēs mūsu — nedzirdīgo dzīvi. Gribētos cerēt, ka tā būs, tāpēc balsošu par mūsu pārstāvju izvirzīšanu Eiroparlamentā.

Gunta
Vazdiķe,
Liepāja

Mūsu ģimenes spriedums bija vienbalsīgs — jābalso par iestāšanos Eiropas Savienībā. Uz to pamudināja vairāki apstākļi. Pirmkārt, mums ir divi bērni — gribētos, lai viņiem labākas nākotnes izredzes, lielākas iespējas dzīvot normālu, nodrošinātu dzīvi.

Pašlaik tautai Latvijā līdz tam vēl tāls ceļš ejams - trūkst iztikas līdzekļu visai pieticīgām vajadzībām. Mans vīrs, ģimenes apgādnieks, strādā mēbeļu fabrikā 10 — 12 stundas dienā, bet par to saņem niecīgu algu. Grūti.

Ceram, ka ES kārtībā tiks noregulētas algu un cenu attiecības cilvēkiem cienīgās robežās, mūsu Latvijas lauki, ceļi, uzņēmumi tiks civilizēti sakārtoti. Ja strādās vairāk uzņēmumi, varēs arī sekmīgi risināt sociālos jautājumus.

Esam nolēmuši piedalīties arī ES parlamenta vēlēšanās. Vēl tikai grūti izšķirties, par kuru

Speciālais pielikums «Eiropa — mūsu mājas» (Nr. 3)

Nu jau otro mēnesi dzīvojam kā ES pilsoņi. Pārmaiņas dažādās dzīves jomās atklāsies pamazām — tad, kad dosimies pāri robežām, kad lūkosimies uz mācību un darba iespējām citās valstīs, kad vērosim preces un to cenas veikalos, kad rokās turēsim pirmo eironaudaszīmi. Par to visu šajā pielikumā tālāk...

Būs gan patīkami, gan ne tik iepriecinoši notikumi. Lai visumā cilvēki pieņemtu Latvijas jauno statusu kā pakāpienu augšupejas un attīstības virzienā, vēl daudz jādara mūsu valdībai un ikvienam Latvijas pilsonim, sākot no likumdošanas līdz izpildvarai, līdz likumu ievērošanai ikdienā, katrā solī — kaut vai savas tuvākās apkārtnes satīrīšanā, netirumu savākšanā aiz sevis, kādas puķes vai koka iestādīšanā, savu bērnu audzināšanā un skološanā par kārtīgiem, gudriem cilvēkiem. Tātad — savas personiskās attieksmes izmaiņā.

Patlaban ES līmeni aktuālākais — jaunās Konstitūcijas apstiprināšana un Eiroparlamenta vēlēšanas (Latvijā — 12. jūnijā), kā arī ES naudas virzība uz jaunajām dalībvalstīm. Latvijai 3 gadus jārealizē projekti par vairāk nekā 800 miljonu eiro. Vai tā notiks, to noteiks tikai mūsu neatlaidība, uzņēmība, strādātspēja.

Viens piemērs! Līdz 20. maijam notika zemnieku pieteikšanās uz tiešajiem maksājumiem lauksaimniecības zemes sakārtošanai (13 latu par ha). Uz tiem varēja pretendēt ap 80 000 zemnieku saimniecību, bet pieteikumus (ne jau projektus!) neiesniedza visi, kas pēc noteikumiem to varēja darīt. Tādā garā Eiropas nauda mums jau sāk plūst garām.

ES dažādās institūcijās (Parlamentā, Eiropas Komisijā, tiesās, bankās utt.) jau strādā Latvijas pārstāvji, kas seko šo jautājumu risināšanai un vēro, lai tiktu ievērotas mūsu intereses, un to skaits palielinās ar katru dienu. Bet daudzās piedāvātās vietās mums trūkst attiecīgu speciālistu, kas atbilst ES prasībām. Tā mazinās mūsu iespējas ietekmēt procesus Eiropā.

Tas nozīmē, ka arvien lielāku, vislielāko nozīmi iegūst izglītība, cilvēka spēja caur to nostabilizēties, ieņemt savu vietu sabiedrībā, pastāvēt visās pārmaiņās, kas jau notiek un vēl būs. Un ne jau tāpēc, lai strādātu ES institūcijās — zināšanas nepieciešamas ikdienā, ik darbā, ik soli: rūpējoties par savu lielo vai mazo saimniecību, uzņēmumu, darba pienākumu, ģimeni.

Kādas izmaiņas mūs gaida

1. maijā pamodāties jau kā Eiropas Savienības pilsoņi. Kas mūsu dzīvē mainīsies?

Robežu šķērsojam ātrāk

Uz Latvijas — Lietuvas robežas (Rucavā, Plūdoņos, Ezerē, Meitenē, Grenctālē, Subatē) un uz Latvijas — Igaunijas robežas (Veclaicēnē, Valkā, Ainažos) darbu beigusi gan sanitārā robežinspekcija, gan muitā. Savos posteņos palika vienīgi robežsargi, jo robežkontrole starp jaunajām un vecajām ES dalībvalstīm vēl netiek pavisam atcelta līdz brīdim, kad Latvija pievienosies Šengenas līgumam, kas varētu notikt 2008. gadā. Tagad var brīvi pārvietoties pāri Lietuvas un Igaunijas robežai — taču tikai robežkontroles un robežpārejas punktos, nevis kur ienāk prātā.

Robežsargi Latvijas pilso-

ņiem kontrolē tikai pasēs: uzmet skatienu cilvēkam un bildei dokumentā, datus datorā vairs neievada. Ja robežsargam radīsies aizdomas par dokumentu (vecā parauga LR pilsoņa pasēs ir viegli viltojamas) vai par pašu personu, tiks veikta pilna kontrole.

Latvijas pilsoņi nevarēs šķērsot robežu vispār bez pasēs, bet Latvijas pasēs nebūs jāmaina pret jaunām. Izceļojot derēs gan jaunā, gan vecā parauga pasēs, un, kad parādīsies identifikācijas kartes, arī ar tām drīkstēs šķērsot robežas Eiropas Savienības ietvaros.

Bērnu izbraukšanai no valsts pēc 1. maija paliek vecā kārtība: pilnvarai (viena vai abu vecāku atļaujai šķērsot robežu) jābūt — vienai, vai nepilngadīgais dodas uz ES vai uz trešajām valstīm.

Ar jaunajiem robežšķērsošanas noteikumiem var iepazī-

ties Saeimas ES informācijas centra mājaslapā:

<http://www.eiroinfo.lv/files/ESIC/rs-lv.pdf>.

Lidostās un ostās

Latvijas pilsoņi turpmāk dosies cauri ejai ar uzrakstu «Eiropas Savienības/Eiropas ekonomiskās zonas/Šveices pilsoņiem». To drīkst izmantot arī ģimenes locekļi (vīrs, sieva, bērni, mazbērni, vecāki), ja viņi nav ES pilsoņi.

Latvijas nepilsoņiem gandrīz nekādu izmaiņu

Visas ES normas attiecas uz LR pilsoņiem. Nepilsoņiem, ceļojot uz citām ES dalībvalstīm, jāsaņem attiecīgās dalībvalsts vai Šengenas vīza tāpat kā agrāk. Vienīgā atšķirība: nepilsoņu pasēs vairs neliks robežšķērsošanas spiedogu un, šķērsojot Latvijas robežu, viņiem pārsvarā tiks piemērota minimāla kontrole: identitātes

Manas domas

partiju balsot. Daudzkārt nācies pievilties partiju solījumos. Valdības tik bieži mainās... kam gan uzticēt Latvijas nākotni Eiropā? To mēs nezinām.

Bet teikšu — labi, ka mums vismaz ir uz ko paļauties savā biedrībā. Mums ir laba vadītāja Gundega Paņko, kura par mums rūpējas no visas sirds, un arī mēs viņai cenšamies palīdzēt. Nesen viņa saņēma atzinības rakstu no NVO centra un Liepājas Domes par pašreizējā darbu. Kaut tāpat strādātu deputāti mūsu Saeimā un Eiroparlamentā! Tad mums visiem klātos daudz labāk.

Aija un Juris Spēkaiņi, Liepāja

Juris: Strādāju Liepājas ostā, brīvā ekonomiskā zonā. Darbs man labs — uzraugu, lai šajā teritorijā viss būtu kārtībā. Lieliski saprotos ar darbabiedriem un priekšniecību.

Aija: Bet es atbildu par kārtību mūsu privātipašumā esošajā mājā. Gan tā, gan arī aprūpējamā vīramāte un dārzs aizņem visu darbadienu.

Abi: No ES paši neko īpašu negaidām. Mums būs jāpārdzīvo grūti laiki, jo cenas aug acīmredzami un negribas pat domāt, kas būs vēlāk. Kaut kas nav kārtībā pašu mājās, ja tām līdz nepaliek arī cilvēku ieņēmumus par padarīto darbu.

Bet mēs piedalīsimies EP vēlēšanās, jo esam taču ES pilsoņi. Lai parlamentārieši strādā un gādā par cilvēkiem cienīgu dzīvi. Vismaz jaunajai paaudzei pēc gadiem 10, teiksīm tā.

Speciālais pielikums «Eiropa —

mūsu mājas» sagatavots ar ES finansiālu atbalstu.

Par tā saturu pilnībā atbild laikraksta «Kopsoli» redakcija, un tas nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.

Kādas izmaiņas mūs...

Sākums 6. lpp.

pārbaude, salīdzinot pases fotogrāfiju un personu, vajadzības gadījumā arī transportlīdzekļa pārbaudi.

Bez vizām, tāpat kā agrāk, Latvijas nepilsoņi var ceļot tikai uz Lietuvu, Igauniju un Dāniju.

Ko no ES valstīm drīkst vest privātajā bagāžā

Uz ES dalībvalstu iekšējām robežām vispār vairs nav muitas. Eiropas pilsoņi var pārvietot preces arī caur robežpārejas punktiem. Grūti noticēt, bet tagad, piemēram, atvest mēbeles no Dānijas uz Latviju ir tik-pat vienkārši kā no Bauskas uz Balviem. Viļņas tirgus cienītāji ar saviem pirkumiem turpmāk var droši doties mājup, piemēram caur Skaistkalni, obligāti nav jābrauc atrādīties uz Grenctāli, kur strādāja mīta. Arī Valkas iedzīvotājiem, iepērkoties Valgas veikalos, vairs nevajag mest likumu uz robežkontroles punktu ārpus pilsētas, kur atmuitot precī, bet var droši šķērsot robežu pašā pilsētā robežpārejas punktā.

Kaut arī kopumā muitas kontrole starp ES valstīm nepastāv un ir brīva preču kustība, atsevišķi ierobežojumi tomēr ir.

1. Latvijā kopā ar automašīnas vai motocikla nodokli jānomaksā arī pievienotās vērtības nodoklis.

2. Ievedot no citas ES dalībvalsts akcīzes preces, ieteicams nepārsniegt noteikto apjomu (citādi būs jāmaksā nodoklis)! Tātad drīkst ievest:

- ✓ 10 kilogramus kafijas;
- ✓ 800 cigaretes, 400 cigarellas, 200 cigārus, vienu kilogramu smēķējamās tabakas;
- ✓ 110 litrus bezalkoholisko dzērienu, 10 litru stipro alkoholisko dzērienu, 110 litrus alus, 90 litrus vīna (to skaitā ne vairāk par 60 litriem dzirkstošā vīna) vai pārējo raudzēto dzērienu.

Jaunumi uz Krievijas un Baltkrievijas robežas

Tā kā Latvijas robeža ar

Krieviju un Baltkrieviju turpmāk ir ES ārējā robeža, uz tās saglabājas vecā kārtība: izceļotāju un ieceļotāju datus ievada datorā, notiek arī muitas un sanitārās robežinspekcijas kontrole (Silenes, Pāternieku, Terhovas, Grebņevas un Vientuļnieku robežkontrolē).

Ceļotāji savā bagāžā piena un gaļas produktus nedrīkst ievest, pat ne simts gramus! Vienīgais izņēmums ir pulverveida piens zīdaiņiem, zīdaiņu barība un speciālā pārtika, kas vajadzīga cilvēkam medicīnisku iemeslu dēļ. Tas tāpēc, ka Eiropa ļoti sargā savu teritoriju no dzīvnieku slimībām.

Iebraucot Latvijā ne no ES valsts (Krievijas, Baltkrievijas, citām trešajām zemēm), bagāžu neapliek ar muitas nodokli, ja tās kopīgā vērtība nepārsniedz 175 eiro (protams, neskaitot ceļotāja paša drēbes, kosmētiku un citas jau lietotas mantas).

Vēl bez muitas drīkst ievest:

- ✓ 200 cigaretes vai 100 cigarellas vai 50 cigārus, vai 250 g smēķējamās tabakas;
- ✓ destilētus dzērienus, kuru alkohola saturs pārsniedz 22%, — 1 litru; alkoholu vai aperitīvu uz vīna bāzes, dzirkstošos vīnus, liķiervīnu vai negāzēto vīnu, kuru alkohola saturs nepārsniedz 22%, — 2 litrus;
- ✓ smaržas — 50 gramus un tualetes ūdeņus 0,25 litrus.

No ievadomuitas atbrīvotas paciņas, kuras cilvēks privāti sūta no trešās pasaules valsts uz Latviju, bet to vērtība nedrīkst pārsniegt 45 eiro. Tomēr šādi transportēt, piemēram, lielu daudzumu šņabja vai cigarešu nedrīkst, jo te arī pastāv ierobežojumi.

Ar informāciju var iepazīties Finanšu ministrijas mājaslapā: <http://www.fm.gov.lv/page.php?id=35>.

Drīkst ceļot pa visu Eiropu ar OCTA

Līdz šim, lai ar savu mašīnu iepazītu kaut vai Lietuvu un Igauniju, bija jāiegādājas Zaļā karte. Tagad visā ES teritorijā būs spēkā obligātās civiltiesis-

kās apdrošināšanas (OCTA) polises. Tātad, ja ES teritorijā nāksies ciest ceļu satiksmes negadījumā, OCTA polise darbosies, un nav svarīgi, kurā apdrošināšanas kompānijā tā izņemta un kad pirktā. Var atgriezties Latvijā un savas pretenzijas kārtot ar attiecīgo valsts apdrošināšanas sabiedrības pārstāvi te. Būtiski, ka tas notiks valsts, tas ir, latviešu valodā.

Zaļā karte turpmāk būs vajadzīga, tikai ceļojot ar automašīnu uz Baltkrieviju, Ukrainu, Moldāviju, Rumāniju, Bulgāriju un citām zemēm, kas nav ES dalībvalstis.

Papildu informācija pieejama Satiksmes biroja mājaslapā: <http://www.sb.gov.lv/lv/actual/default.htm> un Ministru kabineta mājaslapā: <http://www.mk.gov.lv/site/files/3/3005.doc>.

Var brīvi strādāt jebkurā ES valstī, bet — ne tūlīt

Tiem Latvijas pilsoņiem, kuri jau legāli strādā kādā ES dalībvalstī, šīs tiesības tiks saglabātas.

Vecās dalībvalstis patlaban satraukušas par darbaspēka pieplūdumu no Austrumeiropas, tāpēc ES Pievienošanās līgumā paredzēts pārejas periods, kurš var ilgt 2 – 7 gadus. Šobrīd vienīgi Lielbritānija, Zviedrija un Īrija paziņojušas, ka uzreiz pilnīgi atvērs savu darba tirgu jauno dalībvalstu (tātad arī Latvijas) pilsoņiem.

Lai strādātu Dānijā, Somijā, Nīderlandē, Vācijā, Austrijā, Beļģijā, Francijā, Grieķijā, Itālijā, Luksemburgā, Portugālē un Spānijā, joprojām būs vajadzīga darba atļauja.

ES pilsoņiem tomēr būs īpašais labvēlības statuss salīdzinājumā ar trešo valstu pilsoņiem. Gadījumā, ja uz vienu darbavietu pretendēs gan Latvijas, gan Krievijas pilsonis, priekšroka, pēc ES direktīvām, jādod mūsējam.

Sīkaka informācija Ārlietu ministrijas mājaslapā: <http://www.am.gov.lv>.

ES pilsoņiem nav jāsaņem darba atļauja, lai strādātu Latvijā

Acimredzot mums pašiem

būs lielāka konkurence vietējā darba tirgū, jo tagad lietuvieši, igauņi, poļi un citi ES dalībvalstu pilsoņi arī varēs pretendēt uz brīvajām darbavietām

Latvijā, jo mūsu darba tirgus būs brīvi atvērts visiem. Izņēmumi noteikti vienīgi amatiem valsts pārvaldē.

Turpinājums sekos

LNS Zīmju valodas centrs

... decembrī uzsāka īstenojot EK Phare programmas «Pilsoniskas sabiedrības attīstība Latvijā 2002 — 2003» (kuru ievieš Sabiedrības integrācijas fonds) finansētu projektu «Zīmju valoda — kā viena no saziņas iespējām».

Jūnijā un jūlijā notiks 5 dienu bezmaksas kursi «Zīmju valodas minimuma apguvei»: Rīgā, Kuldīgā, Ventspilī, Liepājā, Pļaviņās, Rēzeknē, Daugavpilī, Valmierā un Alūksnē.

Rīgā mācības organizētas 5 grupām. Šie kursi paredzēti sociālās aprūpes, nodarbinātības aģentūras, izglītības un medicīnas iestāžu darbiniekiem un visiem tiem, kuriem ir saskarsme darbā vai ikdienā ar nedzirdīgajiem. Latvijas iedzīvotājus par kursu norises vietu un laiku informēs sludinājumi laikrakstos «Diena» un «Latvijas Avīzē» (arī vietējos laikrakstos).

Sagatavošanā: a) 10 video materiāli, kuri tiks izdoti VHS un CD formātā: 4 videopasakas, 1 latviešu tautas dainas videoarīantā, 5 videovārdnīcas; b) latviešu nedzirdīgo zīmju valodas datu bāze; c) buklets par zīmju valodu.

Šo materiālu prezentācija paredzēta projekta noslēgumā.

Pateicoties projektam, no 2. februāra Zīmju valodas centra darba laiks pirmdienās, trešdienās un piektdienās ir pagarināts līdz pl.20, lai nodrošinātu plašāku interesentu pieeju ZVC rīcībā esošajiem zīmju valodas materiāliem un saņemt konsultācijas. Laipni lūdzam izmantot šo iespēju.

Projekts īstenots ar Eiropas Savienības finan-

siālu atbalstu.

Par šīs informācijas saturu pilnībā atbild LNS Zīmju valodas centrs, un tas nevar tikt uzskatīts par Eiropas Savienības oficiālo viedokli.

Disputi «Eiropa — mūsu mājas»

Visās biedrībās Latvijas reģionos jau notikuši disputi par ES tēmu.

Mūsu biedri tos apmeklēja ļoti atsaucīgi un ieinteresēti piedalījās visu tēmu apspriešanā, it īpaši, uzklusot informāciju par to, kas izmainījies dažādos noteikumos (izglītības un darba, ceļošanas un veselības apdrošināšanas u.c. jomās), kas tieši skar ikvienu cilvēku viņa ikdienā.

Sevišķu interesi izraisīja «Eiropas Savienības aculiecinieces» M. Piternieces stāstījums par redzēto vienā no ES valstīm — Īrijā. Tur viņa uzturējās dažas dienas sakarā ar piedalīšanos Eiropas vārdzirdīgo

organizācijas Ģenerālajā asamblejā, kurā Latvijas Nedzirdīgo savienību uzņēma tās sastāvā. Bez tam viņa informēja arī par vēl vienā ES valstī — Igaunijā redzēto divdienu seminārā invalīdu rehabilitācijas jautājumos.

Vizuāli izteismīgi un saturiski atbilstoši bija arī Jolantas Znotiņas izpildītie koncertnumuri «acu atpūtināšanai» ar melodeklamācijām «2006. gadā»,

Par ES galvas lauza valmierieši

«Šūpoles», «Vēl ir laiks», «Rīts». Savas zināšanas par ES visi varēja pārbaudīt situāciju izspēlēs «Iepazīsti ES» (**attēlos**).

Disputu noslēgumā vēl labu laiku ļaudis kavējās pie kafijas tases pārrunās par dzirdēto un prātojamos: kā būs?

«KS» veiktās aptaujas pēc pasākuma liecina, ka mūsu biedri visumā ir optimistiski noskaņoti — izvēle bijusi pareiza, būs labi. ♦

Situāciju izspēlē «Iepazīsti ES» Smiltēnē labākā bija šī grupa.

Kultūras centrā «Rītausma»

✓ 9.jūnijā pl.16 — pārrunas par Eiroparlamenta vēlēšanu kārtību un izvēles iespējām.

✓ 16. jūnijā pl.16 — tikšanās ar laikraksta «Kopsoli» radošo grupu. Disputi — «Eiropa — mūsu mājas».

Latvijas pilsoņi — ES pilsoņi!

✓ Jūsu tiesības un pienākums — 12. jūnijā doties uz Eiroparlamenta vēlēšanām

✓ Jūsu izvēlei — 16 partiju izvirzītie 264 deputātu kandidāti. Jāizvēlas tikai 1 partijas saraksts no šādām: Latvijas ceļš, Jaunais laiks, Tautas partija, TB LNNK, LSDSP, SDS, Konservatīvā partija, Euroskeptiķi, Zaļo un zemnieku savienība, PCTVL, Latgales gaisma, Tautas saskaņas partija, Latvijas

pirmā partija, Kristīgi demokrātiskā savienība, Latvijas sociālistiskā partija, Apvienotā sociāli demokrātiskā labklājības partija.

✓ Rezultātā — Eiroparlamentā tiks ievēlēti 9 deputāti no Latvijas. No visām ES valstīm kopā tur strādās 732 delegāti.

Ukraina sadarbojas...

Sākums 4. lpp.

mazā Kristīne priecīgi spēlējās ar citiem.

Sākums

Kā gan Kanādas profesors nonāca šajā bērnudārzā? Bet sākums bija tāds, ka Ļovas Nedzirdīgo skolas skolotājs I. Kobels ar sponsoru atbalstu devās pieredzes apmaiņas komandējumā uz Kanādu, apmeklējot turienes nedzirdīgo izglītības iestādes. Viņa īpašais mērķis — izzināt angļu valodas apmācību metodiku vājdzirdīgajiem. Tur arī satīcis minēto profesoru. Saruna bijusi īsa un lietišķa, bez ticības, ka vārdiem sekos ciešāka sadarbība.

Tomēr vilšanās nebija jāpiedzīvo, jo Kanādas pārstāvji drīz vien ieradās Ukrainā un pēc daudzām vizītēm skolās, bērnudārzos, izglītības iestādēs, Nedzirdīgo

savienībā un Valsts universitātē iezīmējās sadarbības projekts.

Soli pa solim

Pirmais, grūtākais uzdevums — pārvarēt Ukrainā pastāvošo speciālās izglītības sistēmu, kas balstījās uz novecojušām tradīcijām, kur nedzirdīgie bērni tika uzskatīti par defektīviem un mazāk spējīgiem. Kanādas psihologu uzskats ir, ka bērni ar dzirdes traucējumiem ir tikai nedaudz atšķirīgi, kas saistās ar viņu uztveres īpatnībām.

Tika nodibināta Ukrainas — Kanādas Nedzirdīgo un vājdzirdīgo alianse. Tās veikums — jau 3 veiksmīgi aizvadītas vasaras skolas šādiem bērniem kopā ar skolotājiem, vecākiem un nedzirdīgo organizāciju vadītājiem. Tajās veiksmīgi apvienojas mācības, spēles un sadzīve. Notikusi pieredzes apmaiņas pasākumi un konferences

šajā profesionālajā karjerā.

Saviem pacientiem doktore Andžela saka: «Esmu nedzirdīga, bet tam nav nozīmes, esmu šeit, lai palīdzētu jums, un jūs esat šeit, lai saņemtu palīdzību no manis.»

Pie viņas dodas nedzirdīgās pacientes no visas lielās valsts, brauc pat no ārzemēm. Bet Andžela atzīstas, ka ir pārsteigta tieši par dzirdīgajām pacientēm, — izrādās, ļoti daudzi Amerikā zina zīmju valodu, orientējas nedzirdīgo kultūrā.

Slimnīcas vadība sākumā baidījies, vai un kā Andžela tiks galā ar darbu, taču tagad atzīst viņas izcilās darba spējas izvēlētajā nozarē.

Pati Andžela raugās ar pārliecību nākotnē: līdz šim nav gadījies nekas tāds, ko viņa nespētu izdarīt, turklāt viņa augstu vērtē nedzirdīgo pacientu atzinību: «Viņas jūt, ka ar mani var tieši runāt par visu, kas satrauc, un saņemt palīdzību, kāda nepieciešama... Tā man ir vislielākā balva.» ♦

Gaisa karaliene Nellija

Mazā Nellija zaudēja dzirdi no slimšanas ar bakām 4 gadu vecumā. Viņa kļuva par pirmo nedzirdīgo sievieti — lidmašīnas piloti ASV vēsturē. Tas bija laiks, kad pasaulē pilotu vidū vispār bija tikai dažas sievietes.

Kāds bija Nellijas — Elinoras Vilhaites ceļš pretī debess zilgmei? Pēc speciālās nedzirdīgo skolas beigšanas viņa vairāk nekā 10 gadus strādāja par mašīnrakstītāju. Kādu dienu acīs iekrita sludinājums: pieņem kursantus lidotāju skolā. Kaut kas ietrisējās sirdī.

Elinora pieteicās, un viņu uzņēma kā trīspadsmito šajā grupā ar 18 kursantiem. Pēc tam viņas dzīvē skaitlis 13 daudzreiz

izglītības jautājumos.

Mazā Kristīne pa šiem gadiem jau beigusi gaitas bērnudārzā. Viņas un citu nedzirdīgo bērnu vecākiem, audzinātājiem un skolotājiem pavērts cerīgāks skats uz tālākās izglītības pārkaršanu, uz jaunu attīstības pakāpi un uz nedzirdīgo iespējām kļūt par patiesi izglītotiem sabiedrības locekļiem. Bet Igors Kobels, šīs iniciatīvas aizsācējs, joprojām strādā Ļovas Nedzirdīgo bērnu skolā, bet reizē ir arī Albertas universitātes Speciālās izglītības fakultātes students.

Autores piezīme: Šo materiālu rakstam atsūtīja Dr. Venta Kabzems, Edmontonas speciālās izglītības skolas direktore Kanādā. Kā to āpliecina arī viņas vārds, Kabzemes kundze ir mūsu tautiete. Lūk, piemērs, kā dibinās starptautiski kontakti! ♦

bija nozīmīgs (par laimi, veiksmīgs).

Viņa veica 13 mācību lidojumus instruktora vadībā, bet pirmoreiz veica patstāvīgu lidojumu 1928. gada 13. janvārī — savā 35 gadu jubilejā. Tieši pēc gada šai datumā tēvs Elinorai uzdāvināja lidmašīnu ar vaļējo pilota kabīni. Viņa to nosauca par «Draudziņu», un tāds tas arī kļuva visa viņas garā mūža laikā. Elinora ar savu lidaparātu kļuva populāra tieši šova lidojumos, virs dažādām ASV apdzīvotām vietām veicot augstākās pilotāžas trikus virs skatītājiem gadatirgu, festivālu un citu lielu sarīkojumu laikā.

Sākums darbam gaisa šovu kompānijā nebija gluds. Izlasijsi sludinājumu — darba piedāvājumu, viņa tūlīt pieteicās, bet galvenais šefs, tikai pavisām uzmetis skatienus, pavēlēja doties prom. Elinora nepadevās un ar savu «Draudziņu» pacēlās gaisā, veicot drosmīgus trikus, ko nespēja neviens no klātesošiem pilotiem — vīriešiem. Visi bija šokēti no redzētā, un tā Elinora tika pieņemta darbā.

Drosmīgā nedzirdīgā pilotē gaisa izklaidē kompānijā nostrādāja 52 gadus. Viņa nodibināja ASV pilotu — sieviešu asociāciju.

Elinora Vilhaite nomira 94 gadu vecumā (1990), bet viņas lidaparāts «Draudziņš» vēl tagad apskatāms Dienvidu aviācijas muzejā Alabamas štatā.

Vēl pēc 4 gadiem tika nodibināta Starptautiskā nedzirdīgo pilotu asociācija, kurā tagad ap 60 biedru.

Elinoras dzīve liecina par nedzirdīgo cilvēku lielajām iespējām īstenot visdrosmīgākos sapņus, nepadoties, par spīti nedzirdībai, nevarēšanai, nespējai. ♦

Materiāli no Interneta

Turpmāk šajā rubrikā par: aktrisi Džuliānu, veterinārārsti Lindu, olimpisko čempionu Terensu, ASV kongresmeni Džeimsu Rūnu u.c.

Par spīti nedzirdībai

Viena no četrdesmit ārstēm

ASV nedzirdīgo ārstu asociācijā apvienojušies apmēram 40 ārsti. Viņu vidū arī Andžela Jeharte. Viņa strādā kādā lielā Ņujorkas slimnīcā un praktizējas dzemdību ķirurģijā.

«Man šis darbs sagādā milzīgu prieku. Te es diendienā sastopos ar vislielāko dzīves brīnumu — jaunas dzīvības nākšanu pasaulē,» viņa saka.

Andžela piedzima nedzirdīga, bet vecāki viņā neatlaidīgi sēja ticību: tu saņiegsi visu, ko vēlies. Viņa beidza nedzirdīgo skolu, pēc tam iestājās universitātē, lai studētu bioloģiju. Vienlaikus tur viņa citiem studentiem mācīja amerikāņu zīmju valodu.

2002. gadā ieguva medicīnas bakalaura grādu. Uzsāka zinātniskos pētījumus un strādāja slimnīcā kā ķirurgē. Uz šo vietu viņa izturēja lielu konkursu, kurā vērtēja viņas prasmes, nevis dzirdes pakāpi. Turklāt slimnīca bija ar mieru maksāt tūkstošiem dolāru gadā personiskā tulka algošanai savai darbiniecei.

Šajā slimnīcā viņai vislaik līdzās ir tulks, kas palīdz saprasties ar pacientēm, kā arī kontaktēties pa telefonu. Andžela lieliski lasa runāto tekstu no lūpām. Viņa lieto arī īpaši jūtīgu dzirdes aparātu, peidžeri un stetoskopu ar pastiprinātāju. Liels atbalsts dzīvē viņai ir dzīvesbiedrs Gabriēls — profesionāls zīmju valodas tulks. Viņš ir tas cilvēks, kurš viņu vislabāk saprot, atbalsta un iedrošina visu iecerēto mērķu sasnieg-

Sporta ziņas

Uzvar jaunieši

deafpepe

Maija sākumā sporta un atpūtas centrā «Anņīnmuīža», Rīgā, Imantas pusē norisinājās Latvijas čempionāts krosā nedzirdīgajiem.

Lielāko meža daļu okupēja pārstāvji no kluba «Zaļā paparde», un tomēr jāsaprot, ka viņi savu gregaru (stūmēju) darbu izpildījuši, tāpēc arī uzkapuši godalgotajās vietās, izņemot jaunu puisi (19 gadi) no Valmieras.

Par pārsteigumu parūpējās paši jaunieši no skolām, kuri uzvarēja šajā krosā, jau no paša starta līdz pat finišam būdami līderos.

Krosa uzvarētāji ir sievietēm: **Ieva Ričika** no Rīgas nedzirdīgo skolas, seko **Agita Intsone** un **Ingūna Krama**; vīriešiem – **Artūrs Pundiņš** no Valmieras vārdzirdīgo skolas, tālāk **Ints Zvirbulis**, **Andis Krams**. Īpaša uzslava uzvarētājiem pienākas par to, ka viņi pierādīja pārējiem: mums ir pa spēkam cīnīties ar stiprākajiem.

Un vēl neaizmirsīsim to, ka pavasarī jaunieši no Rīgas skolas kļuva par republikas čempioniem basketbolā. Nu ko tad jūs, pieaugušie, vairs tik nopietni netrenējaties, ka tik viegli varējāt padoties jaunajiem? Sports paliek sports! ♦

Zviedrietei trešā vieta

deafpepe

Aprīļa beigās norisinājās Valmieras nedzirdīgo pavasara darta turnīrs.

Tajā piedalījās 10 vīrieši un tikpat sievietes, kā arī 5 bērni no Valmieras skolas. Jāpiezīmē, ka uz šo turnīru pieteicās arī kāda dāma no Zviedrijas. Viņa vēlējās iepazīt šo sporta veidu, bet iznākumā izcīnīja pat 3. vietu (**attēlā pirmā no kreisās**). Pārsteigums!

vīriešiem veiksmīgākais bija šī gada čempions **P.Kursītis (attēlā — vidū)**, aiz viņa **I.Helgesons** un **V.Rutks**.

No dāmām veiksmīgākā rīdziniece **I.Puhovska (attēlā pa kreisi — vidū)**, aiz viņas valmieriete **M.Gumbre** un tad jau pieminētā Zviedrijas tūriste **K.Johansone**.

Jāatzīmē, ka turnīrā vecākais dalībnieks bija 80-gadīgais **H.Arnts** un viņš droši turējās visiem līdzi. Bravo viņam!!!

Nākamais darta turnīrs rudenī novembrī — sekojiet info avīzē. ♦

Turnīrs iesākās ar cīņām apakšgrupās — katrs ar katru, tad visi «uz izsišanu», un

Mūsējie Tallinā

Elmārs Cielavs

Pēc Tallinas Sporta kluba «Talkur» ielūguma 17. aprīlī uz draudzības sacensībām Igaunijā devās RSK «Nedzirdīgo Sports» futbolisti un florbolisti.

Igaunju florbolisti bija daudz spēcīgāki par mūsējiem un uzvarēja ar rezultātu 12:2 (3:0; 4:1; 5:1). Toties šoreiz paveicās mūsu futbolistiem, un ar rezultātu 7:5 (4:1) uzvara bija rokā. Vārtus guva: **A.Nerodenko** — 3, **J.Jelžovs** — 2, **A.Ķivītis**, **S.Vorobjovs** — pa 1. Spēlēm sekoja patīkamas pastaigas pa Tallinas vecpilsētu. Paldies igauņiem par viesmīlību!

Attēlā: RSK «Nedzirdīgo Sports» un «Talkur» komandas pēc spēles. Augšā no kreisās mūsējie: **E.Cielavs**, **A.Derjomovs**, **R.Osijuks**, **S.Vorobjovs**, **J.Jelžovs**, **R.Simsons**. Apakšā no kreisās: **J.Grundulis**, **R.Barkavs**, **A.Nerodenko**, **A.Ķivītis** un **H.Jonans**.

Ziņo RSK «Nedzirdīgo sports»

Starptautiskais turnīrs basketbolā nedzirdīgajiem vīriešiem veterāniem.

4. jūnijā pl. 19 — 21, 5. jūnijā pl. 11 — 15, 6. jūnijā pl. 10 — 13.

Pļavnieku ģimnāzijā, Saharova ielā 35. Ieeja brīva.

Piedalīsies: «Talkur» (Tallina), «Gestas» (Vilņa), «Tyla» (Kauņa), «Forum» (Kijeva), «Spartan» (Lublina), RSK «Nedzirdīgo Sports».

Skaista mana zeme dzimtā

Slīterē, pie Zvārtas ieža un...

LNS valdes grupa vismaz reizi gadā organizē saviem biedriem izbraukumu, lai iepazītu kādu skaistu Latvijas vietu.

Pagājušā gadā, sākoties vasaras atpūtas periodam, notika brīvdabas izbraukums uz Kurzemes jūrmalu un Slīteres silu.

Jauko dabas baudīšanu visā tās krāšņumā netrūcēja pa reizei līnājošais lietuss, jo brauciens sniedza daudz gan prātam, gan dvēselei.

Maršrutā bija iekļauta akmeņainā jūras piekraste Kaltenē, Kolkasrags, kur satiekas liča un jūras pretvīļņi, uzkāpšana Slīteres bākā un 2 stundu izzinoša ekskursija pa dabas parku gida pavadībā, kā arī bijušās darba kolēģes apciemošana viņas ierīkotajā viesu mājā Košragā, Valpenes akmeņu piramīdas vērojums u. c. objekti.

Šogad tāds kopīgs brauciens notika uz Vidzemes pusi: Raunas Staburagu, Zvārtas

«KS» pastā

Pirmām kārtām — cilvēki...

Ingvilda Smiltiņa

Pēdējā laikā lasu jūsu avīzi «Kopsoli» Interneta mājaslapā. Patī esmu cilvēks, kas visai slikti dzird (tikai vāji, ar vienu ausi), bet sevi pie invalīdiem nepieskaitu un nevienā biedrībā arī nesaistāvu. Tomēr sekoju visam, kas attiecas uz nedzirdīgo cilvēku dzīvi.

Kas ir invalīds

Kā tad īsti ir? Dažādos rakstos lietota dažāda terminoloģija. Liekas, ka paši nedzirdīgie labprāt sevi sauc par invalīdiem, bet daudzviet un jo īpaši LNS prezidenta izteikumos «nedzirdīgie nav invalīdi». Likumdevēji par to saka: «Invalīds ir persona, kurai sakarā ar slimību, traumu vai iedzimtu defektu izraisītiem orgānu sistēmu funkciju traucējumiem nepieciešama papildu medicīniskā un sociālā palīdzība.» Visai plaši traktējama definīcija!

Pasaulē jau sen pazīstams cits jēdziens, ko lieto starptautiskās konferencēs, un tas ir: cilvēks ar īpašām vajadzībām, cilvēks ar ierobežotām iespējām utt. Mūsu gadījumā nevis dzirdes invalīds, bet «cilvēks ar dzirdes traucējumiem».

Tātad jebkurš indivīds vispirms ir cilvēks. Ir cilvēki, kam laba veselība, visi orgāni funkcionē, kā nākas, nav nekādu problēmu (ja nu vienīgi šad tad vēdera vai galvas sāpes), un ir cilvēki, kam ir garīgas vai fiziskas problēmas, bet tādas, kas tam netraucē normāli dzīvot sabiedrībā. Viņam ir īpašas vajadzības — jā, bet kuram gan tādu nav! Būtībā ikviens sabiedrības loceklis ir ar savām īpašām vajadzībām (pie-

mēram, vajadzību katru rītu iedzert kafiju).

Sabiedrības pienākums

Taču te, pēc manām domām, runa par sabiedrības atbildības pakāpi šo cilvēka vajadzību apmierināšanā. Gribi dzert kafiju — lūdzu, dari to pats, sabiedrībai nav iebildumu un nav arī pienākuma par to gādāt. Bet, ja es, nedzirdīgs cilvēks, vēlos būt neatkarīgs cilvēks un būt nodēris sabiedrībai, vēlos izglītoties, iegūt amatu un strādāt darbu, kur nopelnīt sev līdzekļus normālai dzīvei šajā sabiedrībā?

Tā vairs nav tikai mana darīšana, tas ir sabiedrības pienākums — neliegt man šo iespēju, sākot no dzimšanas brīža, — ar precīzu manas dzirdes agrīno diagnostiku un surdotehnisko palīdzību, bērnu darbu dzīvesvietas tuvumā, izglītību tādā skolā un tādā profesijā, kādā es vēlos. Un lai pēc tam darba devējs nevērtē manu dzirdes pakāpi, bet gan manas darbasspējas. Vai šobrīd sabiedrība var to man nodrošināt? Nevar, jo savā 32-gadīgajā mūžā esmu gana daudz pazemota no darba devēju pušes šajā ziņā. Arī šobrīd, strādājot par datu ievadišanas operatoru lielā kompānijā, nesmu droša par savu nākotni, jo es, lūk, «nespēju pietiekami elastīgi komunicēt ar kolēģiem, sazināties pa telefonu utt.».

Cilvēku nezināšana un nākotnes vizija

Mūsu sabiedrība vēl ir mežonīgi tālu no civilizētas attieksmes pret to savu daļu, kurai ir šīs ierobežotās iespējas — pārvietoties, redzēt, dzirdēt, kuriem nepieciešama pieejama vide, tehniskie palīgīdzekļi, bet pāri visam sabiedrības izpratne un gatavība risināt šos jautājumus.

Negribētu teikt, ka tā ir tikai negribēšana. Pirmām kārtām tā ir nezināšana, ka tādi cilvēki vispār eksistē. Daudzus gadus taču neviens par viņiem nerunāja, un mēs,

kurlie, aklie, nestaigājošie, ne tik gudri domājošie, turējāmies savrup, savā mājā, ģimenē, labākā gadījumā — savā likteņbiedru pulciņā, biedrībā utt. Un nu pēkšņi mums arī ir vēlme būt, darboties, izjust šo dzīvi kā visiem. Un sabiedrība ir neziņā, samulsusi — ko ar mums iesākt?

Ceru, ka tagad, mums esot Eiropas Savienībā, vairāk redzot un dzirdot, kā tas notiek citviet pasaulē, arī Latvijā daudz kas mainīsies uz labo pusi. Bērņus ar īpašām vajadzībām labprāt uzņems masu skolās, ja viņi spēs un vēlēties tur mācīties. Jau nieši varēs tālāk izglītoties nevis speciālās skolās, grupu apmācībās, bet tur, kur būs viņu interesējošā specialitāte. Pēc tam viņiem būs vienlīdzīgas iespējas dabūt darbu... Tāda vizija.

Jāuzlabo dzīves kvalitāte

Neatbalstu invalīdu piketus un 500 latu pensijas pieprasīšanu. Tad tāpat to var prasīt citi slimie, vecie un nevarīgie, ģimenes ar bērniem, mazatālotie... Nauda vien neko neatrisinās. Galvenais — nepieciešama tāda pakalpojumu sistēma, kas nodrošina cilvēkiem ar īpašām vajadzībām lielāku neatkarību, uzlabo dzīves kvalitāti. Tie būtu: pieejami medicīniskie un sociālie pakalpojumi, atbilstoši iekārtota vide, tehniskie palīgīdzekļi, nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas izglītoties, ieskaitot augstskolu (nedzirdīgiem, protams, ar tulku) utt.

Par šiem jautājumiem jau ļoti labi izteicies LNS prezidents A. Pavlins, kā redzams no viņu runu publicējumiem dažādās konferencēs. Paldies par to un — runāiet vēl biežāk, turklāt vēlams vairāk dzirdīgo auditorijai.

Nobeigumā vēlreiz atgriezšos pie jautājuma: vai mēs, nedzirdīgie, esam invalīdi? Tas ir tikai burtu salikums. Mēs pirmām kārtām esam Cilvēki. To atcerēsimies paši, to pieprasīsim ievērot citiem. ♦

Slīterē, pie Zvārtas ieža...

Sākums 9. lpp.

iezi pie Amatas upes, Āraišu ezerpils kompleksu. Šo jauno vietu iepazīšana noslēdzās ar kopīgu nobraucienu Rāmkalnu rodeļu tra-

sē Inčukalnā, Gaujas krastā.

Laiks bija brīnišķīgs — tik tikko raisījās pumpuri, sūnās spīdēja baltās un zilās pava-sara puķīšu actiņas, saulīte neliedza savu staru siltumu un visa daba savu zaļo spirtumu. Bagāta diena!

Brauciena dalībnieki izteica sirsnīgu pateicību brauciena organizatorei grupas vadītājai Brigītai Aldersonei.

Celojumu maršrutus veidoja «KS» redakcija, izmantojot dažādus ceļvežus un sakrātos izgriezumus no tūrisma lappusēm preses izdevumos. ♦

Āraišu ezerpils apmetnē.

Iepazīsimies!

Vidēja auguma sievietē vēlas iepazīties ar dzīvespriecīgu vīrieti no laukiem vai pilsētas, vecumā no 42 līdz 58 gadiem, kuram patīk lasīt sēnes, ogas, un strādāt dārzā. Galvenais — cieņa pret cilvēku līdzās un spēja rūpēties vienam par otru līdz mūža galam. Nav nozīmes tautībai! Rakstiet latviešu vai krievu valodā, vēlams foto. Sūtīt «Kopsoli» redakcijai ar norādi «Svetai», Elvīras ielā 19, Rīga, LV 1083.

Galvenā redaktore ILZE KOPMANE. Datormaklētā: BRIGĪTA ALDERSONE

Katrā zaudējumā
ir savs guvums.
«KS»

Nākamais numurs 15. jūnijā